

DOI: 10.58423/2786-6742/2025-11-353-365

УДК 657

Юлія МАКСИМІВ

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID ID: [0000-0002-8614-0447](https://orcid.org/0000-0002-8614-0447)
Scopus Author ID: [57189039247](https://orcid.org/57189039247)
e-mail: yuliia.maksymiv@pnu.edu.ua
(Corresponding author)

Тетяна ГАЙДУЧОК

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
Поліський національний університет,
м. Житомир, Україна
ORCID ID: [0000-0002-0190-3872](https://orcid.org/0000-0002-0190-3872)

Надія ІВАСЮК

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID ID: [0000-0003-2461-7219](https://orcid.org/0000-0003-2461-7219)

РОЗКРИТТЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті розглянуто розкриття обліково-аналітичної інформації у примітках до фінансової звітності та звіті про управління підприємств в умовах воєнного стану. Визначено, що війна суттєво трансформує систему бухгалтерського обліку, впливаючи на достовірність, повноту та прозорість інформації, яка використовується для прийняття управлінських рішень. Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та наведення рекомендацій щодо розкриття інформації про вплив війни у примітках до фінансової звітності та звіті про управління, з урахуванням класифікації підприємств за рівнем і характером впливу воєнних дій, задля підвищення прозорості, достовірності та довіри користувачів до обліково-аналітичної інформації. Методологічною основою дослідження є аналіз наукових праць вчених-економістів, нормативно-правових актів та рекомендацій професійних організацій, а також застосування логічного узагальнення, класифікації, порівняння та системного підходу. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано доцільність поділу підприємств на групи залежно від ступеня впливу воєнних дій на їхню діяльність (підприємства у зоні бойових дій, релоковані, ті що працюють у відносно безпечних регіонах, переорієнтовані на військові й

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

гуманітарні потреби, а також ті, що частково або повністю припинили діяльність). Для кожної групи запропоновано підходи до відображення специфічних аспектів впливу війни у примітках до фінансової звітності та звіті про управління. Практичне значення отриманих результатів полягає у формуванні рекомендацій для бухгалтерів, аудиторів та менеджменту підприємств щодо адаптації облікової політики, прозорого відображення втрат і ризиків, а також забезпечення довіри користувачів звітності. Сфера застосування результатів охоплює підприємства різних видів економічної діяльності, які зазнали впливу війни, а також державні органи й професійні організації, що формують методичні та нормативні підходи у сфері бухгалтерського обліку. Зроблено висновок, що якісне розкриття інформації про вплив війни у фінансовій звітності та звіті про управління підвищує не лише прозорість і достовірність даних, але й сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та забезпечує довіру інвесторів і суспільства до бізнесу в умовах воєнного стану.

Ключові слова: бухгалтерський облік, управлінський облік, фінансова звітність, звіт про управління, воєнний стан, ризики, обліково-аналітична інформація, класифікація підприємств.

JEL Classification: M41, M48, G32, H12

Absztrakt. A cikk a számviteli és analitikai információ közzétételének sajátosságait vizsgálja a pénzügyi beszámoló és a vezetői jelentés mellékleteiben a hadiállapot függvényében. Megállapítást nyer, hogy a háború jelentősen átalakítja a számviteli rendszert, befolyásolva a vezetői döntések meghozatalához használt információk megbízhatóságát, teljességét és átláthatóságát. A kutatás célja elméleti indoklás és ajánlások megfogalmazása a háború hatásával kapcsolatos információk közzétételére a pénzügyi beszámoló mellékleteiben, valamint a vezetői jelentésben, figyelembe véve a vállalatok háborús hatások szerinti csoportosítását, a számviteli és analitikai információ átláthatóságának, megbízhatóságának és a felhasználók bizalmának növelése érdekében. A tanulmány módszertani alapját a közgazdászok tudományos munkáinak, normatív jogszabályoknak és szakmai szervezetek ajánlásainak elemzése, valamint a logikai általánosítás, a csoportosítás, az összehasonlítás és a szisztematikus megközelítés módszereinek alkalmazása képezi. A végzett kutatás eredményeként indokolt a vállalatok csoportosítása a hadiállapot hatásának mértéke alapján (háborús övezetekben működő vállalatok, áthelyezett vállalatok, viszonylag biztonságos területeken működő vállalatok, katonai és humanitárius szükségletekre átirányított vállalatok, valamint a működésüket részben vagy teljesen megszüntető vállalatok). Minden egyes csoport esetében javaslatok kerültek megfogalmazásra a háború specifikus hatásainak tükrözésére a pénzügyi beszámoló mellékleteiben és a vezetői jelentésben. A kapott eredmények gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy ajánlásokat fogalmaz meg könyvelők, könyvvizsgálók és vállalati vezetők számára a számviteli politika alkalmazkodására, a veszteségek és kockázatok átlátható tükrözésére, valamint a beszámoló felhasználóinak bizalmának biztosítására. Az eredmények alkalmazási köre kiterjed a háború által sújtott különféle gazdasági tevékenységű vállalkozásokra, valamint az állami szervekre és szakmai szervezetekre, amelyek módszertani és szabályozási megközelítéseket alakítanak ki a számvitel területén. Megállapítást nyert, hogy a háború hatásának megfelelő közzététele a pénzügyi beszámolóban és a vezetői jelentésben nemcsak az adatok átláthatóságát és hitelességét növeli, hanem hozzájárul a megalapozott menedzsment döntések meghozatalához, továbbá biztosítja a befektetők és a társadalom bizalmát az üzleti tevékenység iránt a hadiállapot idején.

Kulcsszavak: számvitel, vezetői számvitel, pénzügyi beszámoló, vezetői jelentés, hadiállapot, kockázatok, számviteli és analitikai információk, vállalatok csoportosítása.

Abstract. The article examines the disclosure of accounting and analytical information in the notes to the financial statements and the management report of enterprises under martial law. It is determined that the war significantly transforms the accounting system, affecting the reliability, completeness, and transparency of information used for managerial decision-making. The purpose of the study is to provide theoretical justification and recommendations regarding the disclosure of

information on the impact of war in the notes to the financial statements and the management report, taking into account the classification of enterprises by the level and nature of the impact of hostilities, in order to enhance transparency, reliability, and user confidence in accounting and analytical information. The methodological basis of the research includes the analysis of scientific works of economists, regulatory and legal acts, and recommendations of professional organizations, as well as the application of logical generalization, classification, comparison, and a systemic approach. As a result of the study, the expediency of dividing enterprises into groups depending on the degree of impact of hostilities on their activities is substantiated (enterprises located in combat zones, relocated enterprises, those operating in relatively safe regions, those reoriented to military and humanitarian needs, as well as those that partially or completely ceased operations). For each group, approaches are proposed for reflecting specific aspects of the war's impact in the notes to the financial statements and the management report. The practical significance of the results lies in the development of recommendations for accountants, auditors, and enterprise management on adapting accounting policies, transparently reflecting losses and risks, and ensuring user trust in reporting. The scope of application of the results covers enterprises from various sectors of economic activity affected by the war, as well as government authorities and professional organizations that develop methodological and regulatory approaches in the field of accounting. It is concluded that qualitative disclosure of information about the impact of war in financial statements and management reports increases not only the transparency and reliability of data but also contributes to informed managerial decision-making and strengthens investor and public trust in business under martial law.

Keywords: accounting, management accounting, financial reporting, management report, martial law, risks, accounting and analytical information, enterprise classification.

Постановка проблеми. Українська економіка тривалий час зазнавала систематичного завуальованого впливу з боку російської федерації, яка роками розкрадала українські активи прямими та непрямими методами. Після початку повномасштабної, необґрунтованої окупаційної війни росії проти України усі українські суб'єкти господарювання так чи інакше відчувають вплив військових дій на свою діяльність. Більшість зруйнованих та пошкоджених підприємств сконцентрована в шести областях – Київській та Донецькій (по 17% від загальної кількості), Запорізькій (14%), Харківській (13%), Луганській (10%) та Миколаївській (8%) [1], однак, без перебільшення, війна вплинула на всі без винятку суб'єкти господарювання, посиливши ризики неплатоспроможності ділових партнерів або повної їх втрати як підсанкційних, втрати або пошкодження майна, збоїв у логістичних ланцюгах, порушень фінансових потоків, впливу мобілізації на кадровий потенціал та вимушеного переміщення підприємств у більш безпечні регіони. А це створює додаткові проблеми, які впливають на процес відображення результатів господарської діяльності у системі бухгалтерського обліку й потребує адаптації облікової політики до умов воєнного стану, зокрема підходів до оцінки активів і зобов'язань, класифікації витрат (з виділенням втрат від війни), проведення інвентаризації та розкриття інформації про вплив війни в фінансовій та нефінансовій звітності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації бухгалтерського обліку та звітності в умовах воєнного стану набула значної актуальності у сучасній науковій літературі. Значна увага дослідників зосереджена на питаннях методології, організації та забезпечення достовірності

обліково-аналітичної інформації в умовах підвищеної невизначеності та ризиків спричинених війною росії проти України.

Зокрема, Фоміна О., Семенова С., Мошковська О., Євдошак В. та Маначинська Я. [2, с. 537] розглядають вплив війни на розвиток стратегічно орієнтованого управлінського обліку. Автори запропоновували матрицю ризиків стратегічного управлінського обліку, що дозволяє оцінити ймовірність і потенційний вплив кожного ризику на облікові дані та управлінські рішення [2].

Жук В., Пугачов М., Шпикуляк О., Бездушна Я. та Попко Я., на основі аналізу діяльності аграрних підприємств, розробили методичний алгоритм оцінки прямих воєнних втрат. Запропонований підхід ґрунтується на застосуванні інструментів бухгалтерського обліку з урахуванням специфіки активів аграрного виробництва та професійного судження бухгалтера без залучення сторонніх експертів [3].

Дослідження Ковальнової Т. В. та Воляник Г. М. [4] акцентує увагу на інформаційному забезпеченні фінансової звітності компаній у воєнний період. Автори наголошують, що формування достовірної звітності забезпечує прозорість і відкритість діяльності підприємств, що є ключовим чинником довіри до бізнесу під час кризових ситуацій.

У працях Безручук С. Л. та Петришин Л. П. [5] досліджено зміну якості бухгалтерської звітності в умовах воєнних дій. Вчені виокремили фактори, що вплинули на достовірність та повноту облікової інформації: податкові зміни, необхідність адаптації підходів до оцінки окремих об'єктів обліку, посилення ролі принципу обережності, а також ризики втрати доступу до інформаційних ресурсів.

Важливим напрямом досліджень є також питання нормативно-правового забезпечення обліку. Так, Ловінська Л. Г., Озеран А. В. та Коршикова Р. С. [6] довели, що чинна нормативно-правова база України дозволяє забезпечити достовірне відображення фінансово-економічного стану підприємств навіть в умовах збройної агресії. Водночас автори підкреслюють необхідність адаптації стандартів для відображення специфічних операцій, пов'язаних із наслідками війни.

Горай О. С. та Свірко С. В. [7] обґрунтували невідповідність чинних організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку вимогам управління підприємствами в умовах війни. Ними визначено перспективні напрями розвитку обліку: удосконалення визнання та оцінки наслідків воєнних дій, створення системи документування та відновлення втраченої документації, а також коригування підходів до відображення активів і зобов'язань у звітності.

Узагальнюючи, можна відзначити, що сучасні дослідження певною мірою розкривають проблематику бухгалтерського обліку в умовах війни: від стратегічного управлінського рівня до прикладних методик оцінки воєнних втрат і забезпечення прозорості фінансової звітності. Проте залишається багато невирішених проблем, зокрема й в частині практичних аспектів розкриття

інформації про вплив війни на діяльність суб'єктів господарювання у фінансовій звітності та звіті про управління.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та наведення рекомендацій щодо розкриття інформації про вплив війни у примітках до фінансової звітності та звіті про управління, з урахуванням класифікації підприємств за рівнем і характером впливу воєнних дій, задля підвищення прозорості, достовірності та довіри користувачів до обліково-аналітичної інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Через широкий вплив війни на макроекономічні умови, багатьом компаніям у всьому світі, доведеться враховувати її вплив на певні питання бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ступінь, до якої суб'єкти господарювання зазнають або зазнають впливу війни, значною мірою залежить від характеру та тривалості невизначених та непередбачуваних подій, таких як подальші військові дії, додаткові санкції та реакція на поточні події з боку світових фінансових ринків [8].

Фоміна О., Семенова С., Мошковська О., Євдощак В. та Маначинська Я. [2, с. 537], розглядаючи в своєму дослідженні вплив війни на облік й наявні ризики з якими стикаються підприємства, шляхом проведення анкетування, встановили, що на першому місці визнано ризик збільшення витрат за статтями та елементами (29% питомої ваги за оцінками опитаних бухгалтерів), на другому місці – зменшення або відсутність доходів (19%), на третьому місці – ризик неможливості погасити власні зобов'язання (13%), далі йдуть ризик втрати клієнтів (9%), непогашення дебіторської заборгованості (7%), втрата вартості активів (7%), збитковість (5%), скорочення бізнесу, секторів та обсягів діяльності (3%), ризик банкрутства (2%). Серед інших об'єктів найпоширенішими ризиками визнано: знецінення фінансових інструментів, втрата постачальників, руйнування ланцюгів постачання, збільшення операційного циклу, збільшення вартості або недоступність кредитних ресурсів, втрата кваліфікованого персоналу, зміни в податкових і регулятивних правилах. Як зазначають автори [2], незважаючи на тісну кореляцію відповідей експертів, існує відмінність у важливості певних ризиків в оцінках експертів залежно від географічного регіону, зокрема, втрата вартості активів безпосередньо внаслідок військових дій, окупації та грабунку [2].

Розкриваючи наслідки війни для бухгалтерського обліку та фінансової звітності, Рада Аудиторської Палати України (далі – АПУ), у своєму Інформаційному листі від 18.03.2022 р. “Щодо впливу військової агресії Російської Федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти” [9], вказує на те що війна може вплинути на здатність уповноважених осіб забезпечити організацію бухгалтерського обліку та фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій і такий вплив залежить від наступних чинників: залежність від російського чи білоруського ринків; наявність дочірніх компаній або активів в росії, білорусії або в зоні бойових дій; пов'язаність з особами, що

перебувають під санкціями. З точки зору сили впливу на систему бухгалтерського обліку, цей вплив потрібно регулярно переглядати, оскільки подальший розвиток, тривалість та вплив війни неможливо передбачити. І кожен суб'єкт господарювання має враховувати цей факт у своїй господарській діяльності та процесі формування обліково-аналітичної інформації.

На нашу думку, доцільно поділити українських суб'єктів господарювання на окремі категорії залежно від рівня та характеру впливу війни на їхню господарську діяльність, а саме:

1. Підприємства, що продовжують роботу поблизу зони бойових дій – стикаються з прямими загрозами втрати активів, перебоями у процесі постачання, ризиком фізичного знищення виробничих потужностей та проблемами з виконанням зобов'язань перед працівниками, діловими партнерами та державними органами.

2. Переміщені (релоковані) підприємства – змушені адаптувати бізнес-процеси до нових умов, що торкається чи не всіх аспектів облікової роботи, адже вони змушені поновлювати ланцюги постачання, налагоджувати співпрацю з новими контрагентами та інтегруватися в економіку приймаючих регіонів.

3. Підприємства, що функціонують у відносно безпечних регіонах – хоч і не зазнають безпосередніх руйнувань, але стикаються з нестачею та моральним станом кадрів, зростанням операційних ризиків, коливаннями попиту на продукцію чи послуги.

4. Підприємства, що переорієнтували діяльність на задоволення військових і гуманітарних потреб – мають специфічні облікові виклики, пов'язані з державними закупівлями, волонтерською діяльністю, зміною асортименту продукції та необхідністю дотримання нових стандартів і вимог.

5. Підприємства, діяльність яких була повністю або частково припинена – зіштовхуються з проблемами ліквідації активів, реструктуризації боргів, збереження кадрів та пошуку можливостей для відновлення бізнесу після завершення бойових дій.

Кожна з цих категорій стикається з різного рівня проблемами у веденні бухгалтерського та управлінського обліку, що потребує розробки адаптивних підходів до оцінки фінансового стану, складання звітності та прийняття управлінських рішень. Запропонована класифікація дає змогу спланувати необхідні зміни в обліковій роботі залежно від впливу війни на діяльність того чи іншого суб'єкта господарювання й фіксувати необхідну обліково-аналітичну інформацію як основу прийняття управлінських рішень. Звісно, рівень організаційних, технічних та управлінських проблем має різну складність і потребує детального окремого дослідження в контексті різних аспектів бухгалтерського та управлінського обліку. Утім, ми зосередимося на проблемі розкриття інформації про вплив війни у фінансовій звітності та звіті про управління, оскільки цей аспект стосується зазначених категорій підприємств. Фінансова звітність як система взаємопов'язаних показників про результати господарської діяльності, отриманих у процесі ведення обліку, є важливою

складовою інформаційної системи суб'єктів господарювання та має суттєвий вплив на прийняття управлінських рішень зацікавленими користувачами [10, с. 270]. Форми звітності, які передбачено НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [11] є адекватним джерелом інформації у тому випадку, якщо формуються суб'єктами господарювання котрі функціонують в нормальних умовах, тобто без впливу військових дій чи їх наслідків. Але українські підприємства мусять передати вплив війни на діяльність суб'єкта господарювання. Саме тому зростає роль приміток до фінансової звітності та звіту про управління, де підприємство може деталізувати: обсяг збитків, спричинених воєнними діями (втрата активів, знищення виробничих потужностей, зупинка окремих сегментів бізнесу); вплив руйнування логістичних ланцюгів та перебоїв у постачанні на собівартість продукції й відповідно рентабельність; зміни в оцінках та припущеннях, застосованих при складанні звітності (наприклад, в частині переоцінки майна, формування резервів та визнання знецінення активів); вплив військових ризиків на здатність підприємства продовжувати діяльність, включаючи інформацію про непередбачені зобов'язання та судові спори; отриману гуманітарну чи військову допомогу, державну підтримку, а також її вплив на фінансовий результат тощо.

Рада АПУ також слушно наголошує, що необхідно повністю дотримуватися стандартів бухгалтерського обліку (МСФЗ або НП(С)БО) стосовно оцінки безперервності діяльності як основи бухгалтерського обліку. У вже згадуваному листі зазначається, що під час складання фінансової звітності компанії повинні розглянути вплив війни на безперервність діяльності та за можливості провести аналіз чутливості кількох можливих сценаріїв, щоб визначити, чи існує суттєва невизначеність щодо здатності компанії продовжувати діяльність на безперервній основі. Це може потребувати додаткового розкриття інформації у фінансовій звітності [9]. Крім того, слушно наголошується про розкриття можливого впливу війни у звіті про управління при повідомленні про основні ризики та невизначеності, якщо подальший можливий розвиток подій може привести до негативних відхилень від прогнозів компанії [9].

У таблиці 1 наведено рекомендації з розкриття інформації у примітках до фінансової звітності залежно від вище запропонованих категорій підприємств у контексті впливу війни.

Таблиця 1

Пропозиції щодо розкриття інформації у примітках до фінансової звітності залежно від категорії підприємства в контексті впливу війни

Категорія підприємства згідно запропонованої класифікації	Розкриття інформації у примітках до фінансової звітності
1. Підприємства, що продовжують роботу поблизу зони бойових дій	– оцінка втрат і пошкоджень активів, які знищені або не підлягають використанню); – зобов'язання, які не можуть бути виконані через форс-мажор; – вплив перебоїв у постачанні запасів, основних засобів,

Категорія підприємства згідно запропонованої класифікації	Розкриття інформації у примітках до фінансової звітності
	нематеріальних активів, на виробничі плани та обсяги реалізації; – коливання попиту та вплив на обсяги виробництва/продажів; – зростання витрат через ймовірні вимкнення електроенергії; – інвестиції в безпеку та кіберзахист; – зміни у кадровому складі (втрати персоналу, мобілізація); – ризики подальшого знецінення активів через бойові дії.
2. Переміщені (релоковані) підприємства	– витрати на релокацію (транспорт, монтаж/демонтаж обладнання, відновлення приміщень); – втрати від перерваних контрактів та отримане/очікуване відшкодування; – витрати на інтеграцію в новий регіон (маркетинг, налагодження нових зв'язків); – вплив зміни постачальників і контрагентів на ціну та якість продукції; – тимчасове зберігання або консервація активів у попередньому місці; – зміни у кадровому складі (втрати персоналу, мобілізація, дистанційна робота); – зростання витрат через ймовірні вимкнення електроенергії; – інвестиції в безпеку та кіберзахист;
3. Підприємства у відносно безпечних регіонах	– зміни у кадровому складі (втрати персоналу, мобілізація, дистанційна робота); – зростання витрат через логістичні та енергетичні обмеження; – коливання попиту та вплив на обсяги виробництва/продажів; – інвестиції в безпеку та кіберзахист; – ризики розширення географії бойових дій
4. Підприємства, переорієнтовані на військові й гуманітарні потреби	– зміни у виробничому асортименті та причини їх впровадження; – особливості обліку державних замовлень і взаєморозрахунків з бюджетом; – отримана благодійна чи гуманітарна допомога (вартість, джерела); – специфіка ціноутворення при виконанні держзамовлень; – вплив виконання військових контрактів на фінансовий результат і податки; – зміни у кадровому складі
5. Підприємства з повністю або частково припиненою діяльністю	– оцінка активів, утримуваних для продажу або ліквідації; – розкриття реструктуризаційних заходів та пов'язаних витрат; – резерви під непогашені зобов'язання; – плани відновлення діяльності (за наявності)

Джерело: сформовано авторами

Розкриття інформації у примітках до фінансової звітності наведених у таблиці 1 має подвійний позитивний ефект: 1) забезпечує прозорість і підвищує довіру користувачів обліково-аналітичної інформації, що є критично важливо для залучення фінансування у кризових умовах; 2) створює основу для правильного оцінювання економічних наслідків війни на мікро- та макрорівні, у тому числі для розробки державних програм підтримки бізнесу та відновлення економіки. Водночас, формування якісних приміток ускладнюється обмеженістю достовірних даних, частими змінами нормативної бази та необхідністю швидкого реагування на непередбачені обставини. Це ставить перед бухгалтерами та керівниками підприємств завдання пошуку збалансованих підходів до відображення інформації, тобто уникати надмірних припущень, а з іншого – надавати користувачам достатньо даних для прийняття зважених управлінських рішень.

Якщо підприємство зацікавлене надавати дійсно якісну обліково-аналітичну інформацію про вплив війни на їх діяльність, то представлені в таблиці 1 варіанти розкриття допоможуть це виконати. Водночас, для суб'єктів господарювання, які зобов'язані формувати звіт про управління як документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності [12], то у примітках доцільно зупинитись на найбільш сутнісних аспектах в контексті їх фінансового впливу на прийняття управлінських рішень різними групами зацікавлених осіб, а вже у звіті про управління зупинитись на соціальних та екологічних аспектах в контексті стратегічного управління (Таблиця 2).

Таблиця 2

Пропозиції щодо розкриття інформації у Звіті про управління залежно від категорії підприємства в контексті впливу війни

Категорія підприємства згідно запропонованої класифікації	Приклади інформації, яку доцільно розкрити у Звіті про управління
1. Підприємства, що продовжують роботу поблизу зони бойових дій	– опис заходів із захисту працівників і збереження робочих місць; – дані про гуманітарну підтримку громад та працівників; – вплив війни на довкілля та заходи з мінімізації шкоди; – співпраця з місцевою владою та волонтерськими організаціями; – ключові соціальні та безпекові ініціативи.
2. Переміщені (релоковані) підприємства	– вплив переїзду на соціальні програми та громади в обох регіонах; – оцінка екологічних наслідків релокації та заходи з їх зменшення; – ініціативи з інтеграції персоналу у нові умови; – співпраця з новими громадами та підтримка місцевих проектів; – заходи щодо енергоефективності та відновлюваних джерел енергії. – ризики розширення географії бойових дій.

Категорія підприємства згідно запропонованої класифікації	Приклади інформації, яку доцільно розкрити у Звіті про управління
3. Підприємства у відносно безпечних регіонах	– залучення працівників-переселенців та підтримка їхніх сімей; – заходи для збереження стабільності постачань і виробництва; – ініціативи з енергозбереження та скорочення викидів; – соціальна взаємодія з місцевими громадами.
4. Підприємства, переорієнтовані на військові й гуманітарні потреби	– внесок у забезпечення оборонних потреб (з дотриманням вимог щодо нерозголошення інформації, що становить військову таємницю); – дані про гуманітарні поставки та допомогу (з дотриманням вимог щодо нерозголошення інформації, що становить військову таємницю); – вплив виробничих змін на екологічні показники; – соціальна підтримка військових і цивільного населення; – дотримання етичних стандартів і прозорість діяльності.
5. Підприємства з повністю або частково припиненою діяльністю	– соціальні програми для звільнених працівників; – збереження екологічної безпеки під час простою; – плани відновлення сталих практик після війни; – участь у відновлювальних проектах у громадах; – пошук партнерств для відновлення соціально-економічної активності.

Джерело: сформовано авторами

Українські підприємства є соціально відповідальними навіть в умовах війни, адже, як слушно зазначає Міклуха О. Л., “багато підприємств України продемонстрували кращі практики захисту та утримання персоналу під час війни, як то: евакуація працівників, підтримка переїзду, виплата зарплати наперед, надбавка за роботу в ризикованих умовах, гнучкий графік роботи та надання психологічної допомоги, надання разової матеріальної допомоги при мобілізації; збереження та виплата середнього заробітку; забезпечення обмундируванням, засобами захисту (каски, бронежилети)” [13, с. 44]. Ці аспекти також доцільно розкривати у Звіті про управління.

Як зазначено у Методичних рекомендаціях [14] перелік напрямів і показників, які рекомендується розкривати у звіті про управління не є вичерпним. Підприємство може розкривати іншу інформацію, яку вважає за доцільне і саме в такому контексті наведені нами рекомендації можуть мати практичне значення. Розкриваючи наведену у таблиці 2 інформацію у звіті про управління, тим самим суб’єкт господарювання дотримується принципів сталого розвитку. І як слушно зазначила Берещенко Ю. “під час війни дотримання цих принципів – це взагалі єдиний спосіб зберегти найцінніші активи – людей” [15].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підтвердило, що війна суттєво трансформує систему бухгалтерського обліку та звітність суб’єктів господарювання, створюючи нові ризики і виклики в процесі управління. Запропонована класифікація підприємств за рівнем впливу воєнних

дій дає змогу чіткіше ідентифікувати специфічні проблеми й відповідно розкрити обліково-аналітичну інформацію необхідну зацікавленим користувачам. Під час формування різних видів звітності суб'єкти господарювання мають розкривати вплив війни з різними акцентами: у примітках до фінансової звітності слід зосередитися на кількісних аспектах, таких як втрати активів, знецінення, зобов'язання, витрати та вплив на ліквідність, що дає змогу належно оцінити економічні наслідки війни; у звіті про управління або Звіті зі сталого розвитку необхідно вийти за межі бухгалтерських показників і представити стратегічну картину, включаючи ризики, виклики, адаптаційні заходи, плани розвитку, а також акцентувати увагу на ESG-компонентах – соціальному впливі, підтримці громад, екологічних наслідках, прозорості та етичності.

Отримані результати дослідження створюють основу для подальшої розробки рекомендацій щодо удосконалення процесу відображення обліково-аналітичної інформації як необхідної умови сталого функціонування підприємств. Відсутність уніфікованих рекомендацій до МСФЗ та НП(С)БО ускладнює облік невизначеностей, пов'язаних із санкціями чи втратами активів. Довгострокові наслідки війни, зокрема баланс між енергетичною безпекою та кліматичними зобов'язаннями, також потребують подальших досліджень для вдосконалення процесів формування звітності.

Список використаних джерел

1. Втрати українського бізнесу від війни. Сайт Центру економічної стратегії. URL: <https://surl.li/suhohh> (дата звернення 15.05.2025)
2. Fomina O., Semenova S., Moshkovska O., Yevdoshchak V., Manachynska Y. Risk-oriented strategic management accounting in Ukraine. *Business: Theory and Practice*. 2023. № 24(2). P. 533–543. <https://doi.org/10.3846/btp.2023.18951> (дата звернення 15.05.2025)
3. Zhuk V., Pugachov M., Shpykuliak O., Bezduzhna Y., Popko Y. Application of accounting for the assessment of war losses for agribusiness enterprises of Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2023. № 9(3). P. 197–215. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03.09> (дата звернення 15.05.2025)
4. Ковальова Т. В., Воляник Г. М. Інформаційне забезпечення звітності компаній під час війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 12. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-09-02> (дата звернення 15.05.2025)
5. Безручук С. Л., Петришин Л. П. Зміна якості бухгалтерської звітності в умовах війни. *Бізнес Інформ*. 2024. №7. С. 355–362. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-355-362> (дата звернення 15.05.2025)
6. Ловінська Л. Г., Озеран А. В., Коршикова Р. С. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в умовах воєнного стану в Україні. *Фінанси України*. 2022. № 6. С. 23–41. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/ef7d3a5c-0529-46f7-9019-051226f75738/download> (дата звернення 15.05.2025)
7. Горай О. С., Свірко С. В. Військові дії як детермінанти впливу на обліково-аналітичне забезпечення управління промисловими підприємствами. *Економічні студії*. Житомир: ЖДТУ. 2022. Вип. 2 (24). С. 15–27. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8033/1/2%20Горай.pdf> (дата звернення 15.05.2025)

8. Сайт Deloitte. Financial Reporting Considerations Arising From the Russia-Ukraine War (March 10, 2022; Last Updated May 7, 2022). URL: https://dart.deloitte.com/USDART/home/publications/deloitte/financial-reporting-alerts/2022/russia-ukraine-war?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 18.05.2025)
9. Щодо впливу військової агресії Російської Федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти: інформаційний лист Ради Аудиторської Палати України від 18.03.2022. Сайт Аудиторської Палати України. URL: <https://surl.li/wbsygv> (дата звернення 11.05.2025)
10. Максимів Ю. В. Фінансова звітність за НП(С)БО 1 та П(С)БО: аналіз змін. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 4. С. 270-275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_4_59. (дата звернення 17.05.2025)
11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 10.05.2025)
12. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 10.05.2025)
13. Міклуха О. Л. Звітність зі сталого розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України. *Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах повоєнного відновлення України* : зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф. 8 груд. 2023 р. М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Ф-т обліку та податк. менеджменту [та ін.]; [редкол.: М. І. Бондар (голова) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2023. С. 43–44. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/b477f558-2272-4ef4-8411-8b5ed53aebcb> (дата звернення 10.05.2025)
14. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління: наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982. Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення 14.05.2025)
15. Дотримання принципів сталого розвитку під час війни – це взагалі єдиний спосіб зберегти найцінніші активи – людей. Сайт видання Українська правда. URL: <https://epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/05/699572/>. (дата звернення 14.05.2025)

References

1. Losses of Ukrainian business from the war. (2023). Centre for Economic Strategy. <https://surl.li/suhohh> [in Ukrainian]
2. Fomina, O., Semenova, S., Moshkovska, O., Yevdoshchak, V., & Manachynska, Y. (2023). Risk-oriented strategic management accounting in Ukraine. *Business. Theory and Practice*, 24 (2), 533–543. <https://doi.org/10.3846/btp.2023.18951>
3. Zhuk, V., Pugachov, M., Shpykuliak, O., Bezdushna, Y., & Popko, Y. (2023). Application of accounting for the assessment of war losses for agribusiness enterprises of Ukraine. *Agricultural and Resource Economics. International Scientific E-Journal*, 9(3), 197–215. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03.09>
4. Kovalova, T. V., & Volianyk, H. M. (2024). Information support of company reporting during the war. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, (12). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-09-02> [in Ukrainian]
5. Bezruchuk, S. L., & Petryshyn, L. P. (2024). Change in the quality of accounting reporting in wartime conditions. *Business Inform*, 7, 355–362. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-355-362> [in Ukrainian]
6. Lovinska, L. H., Ozeran, A. V., & Korshykova, R. S. (2022). Accounting and financial reporting under martial law in Ukraine. *Finance of Ukraine*, 6, 23–41. <https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/ef7d3a5c-0529-46f7-9019-051226f75738/download> [in Ukrainian]

7. Horai, O. S., & Svirko, S. V. (2022). Military actions as determinants of the impact on accounting and analytical support of industrial enterprise management. *Economic Studies*, 2 (24), 15–27. <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8033/1/2%20Horai.pdf>. [in Ukrainian]
8. Deloitte site. Financial Reporting Considerations Arising From the Russia-Ukraine War (March 10, 2022; Last Updated May 7, 2022). <https://dart.deloitte.com/USDART/home/publications/deloitte/financial-reporting-alerts/2022/russia-ukraine-war>
9. Regarding the impact of the military aggression of the Russian Federation on financial statements and audit reports. Information letter of the Council of the Audit Chamber of Ukraine (2022, March 18). *Sait Audytorskoi Palaty Ukrainy*. <https://surl.li/wbsygv> [in Ukrainian]
10. Maksymiv, Yu. V. (2013). Financial reporting by NP(S)BO 1 and P(S)BO: Analysis of changes. *Sustainable Economic Development*, 4, 270-275. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_4_59 [in Ukrainian]
11. On approval of the National Accounting Regulation (Standard) 1 "General Requirements for Financial Reporting". Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 73 (2013). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> [in Ukrainian]
12. On Accounting and Financial Reporting in Ukraine. Law of Ukraine No. 996-XIV (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian]
13. Miklukha, O.L. (2023). Sustainability development reporting under martial law and post-war recovery of Ukraine. *Oblik, analiz, audyt, opodatkuvannia ta finansovyi monitorynh v umovakh povoiennoho vidnovlennia Ukrainy – Accounting, Analysis, Audit, Taxation and Financial Monitoring in the Conditions of Post-War Recovery of Ukraine: zb. materialiv IX Mizhnar. nauk.-prakt. konf. 8 hrud. 2023 r. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana, F-t obliku ta podatk. menedzhmentu [ta in.] ; [redkol.: M. I. Bondar (holova) ta in.]*. Kyiv : KNEU, 43–44. <https://ir.kneu.edu.ua/items/b477f558-2272-4ef4-8411-8b5ed53aebcb> [in Ukrainian]
14. On approval of Methodological recommendations for preparing a management report. Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 982 (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> [in Ukrainian]
15. Economic truth. (2023). Adhering to the principles of sustainable development during war is generally the only way to preserve the most valuable assets – people. <https://epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/05/699572/> [in Ukrainian]

Отримано:	19.08.2025	Beérkezett:	2025.08.19	Received:	19.08.2025
Прийнято до друку:	15.10.2025	Elfogadva:	2025.10.15	Accepted:	15.10.2025
Опубліковано:	17.12.2025	Megjelent:	2025.12.17	Published:	17.12.2025